

## Табыстар.

### Жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстар

Жариялау күні: 30.12.2024

Келесі жариялау күні: 31.03.2025

#### 1. Негізгі ойлар

Тоқсандағы жан басына шаққандағы орташа атаулы және нақты ақшалай табыстар

#### 2. Глоссарий

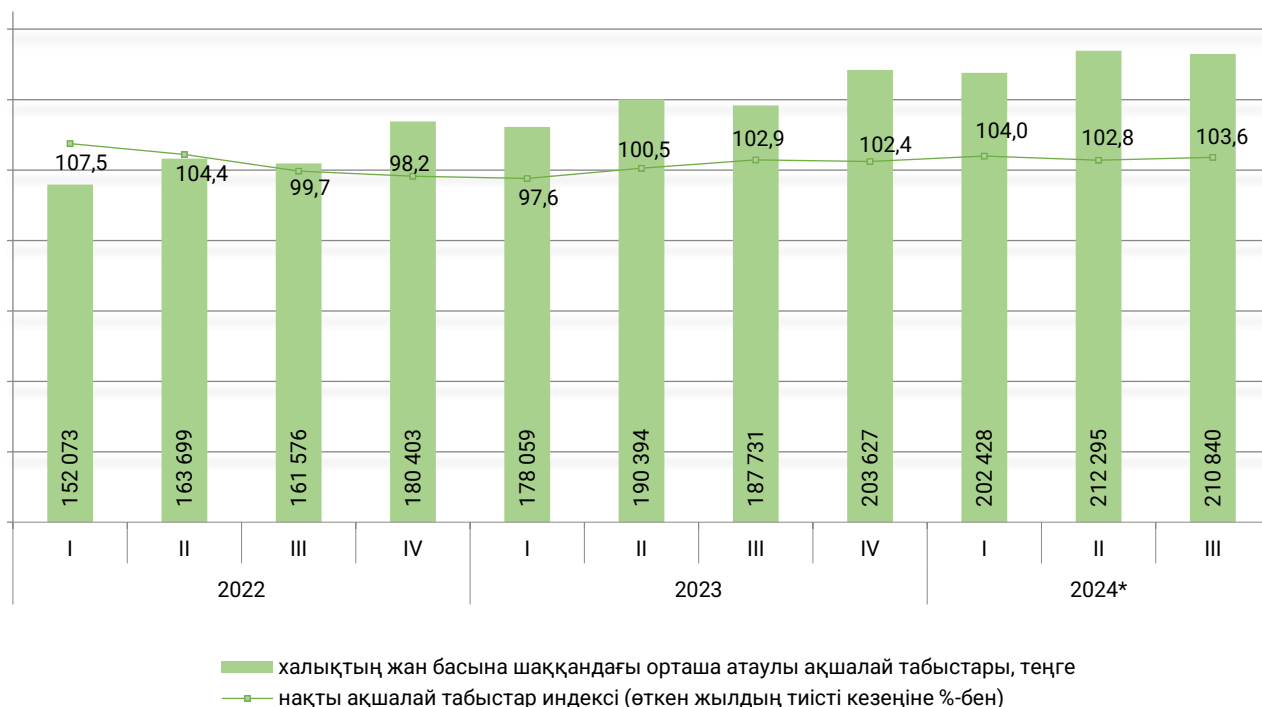
#### 3. Әдістемелік түсініктемелер

#### 4. Пайдалы сілтемелер

#### 1. Негізгі ойлар

2024 жылғы III тоқсандағы бағалау бойынша халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары айына 210840 теңгені құрады, бұл 2023 жылғы III тоқсанмен салыстырғанда 12,3% жоғары, көрсетілген кезеңде нақты ақшалай табыстар 3,6% артты.

#### Тоқсандар бойынша халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары



■ халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары, теңге  
—□— нақты ақшалай табыстар индексі (өткен жылдың тиісті кезеңіне %-бен)

#### Тоқсандағы жан басына шаққандағы орташа атаулы және нақты ақшалай табыстар

2024 жылғы III тоқсанда Қазақстан Республикасындағы халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары айына 210840 теңгені құрады және 2023 жылғы III тоқсанмен салыстырғанда 12,3% өсті. Осы кезеңнің тұтыну бағаларының индексі (8,4%) ескере отырып, халықтың ақшалай табыстары нақты мәнде 3,6% артты.

#### Халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстары (бағалау)

	Халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары, теңге		2024 жылғы III тоқсан 2023 жылғы III тоқсанға, пайызбен	
	2024 жылғы III тоқсан	2023 жылғы III тоқсан	атаулы	нақты
<b>Қазақстан Республикасы</b>	210 840	187 731	112,3	103,6
Абай	182 647	164 671	110,9	102,4
Ақмола	190 666	168 849	112,9	104,0
Ақтөбе	184 934	166 617	111,0	102,2
Алматы	144 226	129 457	111,4	105,6
Атырау	336 743	321 403	104,8	96,1
Батыс Қазақстан	193 094	172 955	111,6	102,6
Жамбыл	141 853	123 212	115,1	107,3

	Халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары, теңге		2024 жылғы III тоқсан 2023 жылғы III тоқсанға, пайызбен	
	2024 жылғы III тоқсан	2023 жылғы III тоқсан	атаулы	нақты
Жетісу	141 318	129 232	109,4	100,9
Қарағанды	232 251	208 983	111,1	101,4
Қостанай	204 853	181 393	112,9	104,8
Қызылорда	150 358	132 857	113,2	105,0
Маңғыстау	243 627	216 760	112,4	102,1
Павлодар	223 731	204 365	109,5	100,1
Солтүстік Қазақстан	202 941	179 282	113,2	103,9
Түркістан	113 566	100 953	112,5	104,7
Ұлытау	284 793	268 410	106,1	99,6
Шығыс Қазақстан	224 625	202 066	111,2	101,9
Астана қаласы	296 337	267 622	110,7	100,2
Алматы қаласы	338 663	280 902	120,6	111,2
Шымкент қаласы	141 625	118 504	119,5	111,1
Мах	338 663	321 403	120,6	111,2
Min	113 566	100 953	104,8	96,1
Max /Min, есе	3,0	3,2	1,2	1,2

2024 жылғы III тоқсанда халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары мөлшерінің ең жоғары мәні Алматы қаласында белгіленді, онда көрсеткіш орташа республикалық деңгейден 2 есеге жуық артықтығы байқалды. Табысы ең төмен өңір болып Түркістан облысы белгіленді, өңірде халықтың табыс мөлшері орташа республикалық деңгейдің жартысына жуығын құрайды. 2024 жылғы III тоқсанда өңірлер бойынша халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарының ең жоғары және ең төменгі шамасы арасындағы ара қатынас 3 есені құрады (2023 жылғы III тоқсанда – 3,2 есе).

\* Алдын ала деректер. Дереккөздердің нақтылануына байланысты деректер қайта есептеледі.

### **Динамикалық кестелер:**

[1.2010-2024 жж. өңірлер бойынша тоқсандар бойынша халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары және индекстері \(тоқсандық\)](#)

[2. Өңірлер бойынша халықтың нақты ақшалай табыстары, 2019 жылғы деңгейден % өсім](#)

## **2. Глоссарий**

Халықтың атаулы ақшалай табыстары (бағалау) - халықтың ағымдағы тұтынуға, өндірістік қызметке және жинақтауға бағыттайтын ақшалай қаражаты;

Атаулы ақшалай табыстар индексі-базистік кезеңмен салыстырғанда есепті кезеңдегі атаулы ақшалай табыстардың өзгеруін сипаттайтын салыстырмалы көрсеткіш;

Нақты ақшалай табыстар индексі-базистік кезеңмен салыстырғанда есепті кезеңдегі бағалардың өзгеруін ескере отырып, атаулы ақшалай табыстардың өзгеруін сипаттайтын салыстырмалы көрсеткіш;

Жалдамалы жұмыспен қамтудан түсетін табыс - жалақы, көтермелеу төлемінің барлық түрлері, жалақыға үстемеақылар, жұмыскерлер жұмыс орны бойынша алатын алымдар, сыйақылар мен жәрдемақылар;

Қызметкерлердің жалақысы (еңбекақы) қоры-ұйымдар есептеген жиынтық ақшалай қаражат, сондай-ақ салықтар мен басқа да ұстап қалуларды (табыс салығы) ескере отырып, қызметкерлердің еңбегіне ақы төлеу үшін ақшалай бірлікке аударылған заттай нысандағы қаражат (лауазымдық айлықақылар (тарифтік мөлшерлемелер), қосымша ақылар, үстемеақылар, сыйақылар, ынталандырушы және өтемдік сипаттағы төлемдер) міндетті зейнетақы жарналары), оларды қаржыландыру көзіне және нақты төлеу мерзіміне қарамастан;

Өзін-өзі жұмыспен қамтудан түсетін табыс-өзін-өзі жұмыспен қамту негізінде тауарлар мен қызметтерді өндіруден алынатын ақшалай және заттай нысандағы табыс;

Тұтыну бағаларының индексі (ТБИ) – халықтың жеке тұтыну үшін сатып алатын тауарлары мен қызметтерінің тіркелген себетіне бағалардың орташа деңгейінің уақыт бойынша өзгеруін сипаттайтын көрсеткіш.

## **3. Әдістемелік түсініктемелер**

Халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары туралы ақпарат Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті Төрағасының 2016 жылғы 21 қыркүйектегі № 214 бұйрығымен бекітілген, Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде 2016 жылғы 21 қазанда № 14350 болып тіркелген, халықтың атаулы ақшалай табыстарын есептеу (бағалау) жөніндегі әдістемеге сәйкес ай сайынғы, тоқсан сайынғы және жылдық негізде қалыптастырылады.

Жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыс көрсеткішін есептеу макро деңгейде халықтың табысы – жалдамалы жұмыспен қамтудан түсетін табыстар (жалақы), дербес жұмыспен қамтудан түсетін табыстар, төленген әлеуметтік трансферттер, басқа да табыстар туралы барлық деректерді (статистикалық және өкімшілік) біріктіру жолымен жүзеге асырылады, өйткені есептеу бір адамға шаққанда жүргізіледі.

Халықтың атаулы ақшалай табыстарын бағалау (бұдан әрі - ХААТ) жыл басынан бастап кезең ішінде тек Қазақстан Республикасы бойынша, ал тоқсан мен жыл ішінде-Қазақстан Республикасы мен өңірлер бойынша еспелі қорытындымен ай сайын жүргізіледі.

Халықтың жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарын есептеу келесі негізгі кезеңдерді қамтиды:

- 1) жалдану бойынша жұмыстан түскен атаулы ақшалай табыстарды есептеу;
- 2) еңбек ақыны жасыруға жете есептеу коэффициентін есептеу;
- 3) өз бетінше жұмыспен қамтылудан түскен атаулы ақшалай табыстарды есептеу;
- 4) халыққа төленген ағымдағы трансферттерді есептеу;
- 5) халықтың өзге де ақшалай табыстарын есептеу;
- 6) жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарды есептеу;
- 7) атаулы және нақты ақшалай табыстар индекстерін есептеу.

#### **Жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табысты есептеу**

ХААТ жалпы шамасы жалдамалы жұмыстан, өз бетінше жұмыспен қамтылудан түскен табыстарды, ағымдағы төленген трансферттерді және өзге де ақшалай табыстарды жиынтықтау жолымен анықталады.

Жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыс мынадай формуламен анықталады:

$$ААТ_{жан\ басына/шақ} = \frac{\sum ААТ_{жалпы}}{Саны_{халық}}$$

мұнда:

$\sum ААТ_{жалпы}$  – есепті кезеңдегі ХААТ-тың жалпы сомасы;

$Саны_{халық}$  – есепті кезеңдегі елдегі халықтың саны.

Алғашқы статистикалық деректерді ұсыну мерзімінің әртүрлілігіне және жиынтық статистикалық деректер (ақпараттар) мен ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша алынған деректерді нақтылауға (түзетуге) сәйкес ай, тоқсан мен жылдық кезеңдерге халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарының жалпы мөлшерін алдын ала есептеу (бірінші бағалау) және қайта есептеу (екінші бағалау немесе нақтылау) жүргізіледі.

Халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарын алдын ала есептеу жыл басынан бергі кезең үшін есептік кезеңнен кейінгі күнтізбелік 40-шы күні ай сайынғы және тоқсандық жиынтық статистикалық деректер (ақпараттар) және ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша алынған деректер негізінде, сондай-ақ сарапшылық бағалау мен есептеу (бағалау) кезінде болмаған статистикалық көрсеткіштерді есептеу негізінде жүзеге асырылады.

Халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарын жыл басынан бергі кезеңге және жылға қайта есептеу (нақтыланған бағалау) жылдық жиынтық статистикалық деректер (ақпараттар) және ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша алынған жылдық деректер негізінде есепті кезеңнен кейінгі жылдың қыркүйегінде жүзеге асырылады.

#### **Атаулы ақшалай табыстың индексін есептеу.**

ХААТ серпінін бағалау үшін атаулы ақшалай табыстардың индексі есептеледі:

$$ААТ_i = \frac{ААТ_e}{ААТ_b} * 100\%,$$

где:

$ААТ_i$ - атаулы ақшалай табыстардың индексі;

$ААТ_e$ - есепті кезеңдегі жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыс;

$ААТ_b$ - базистік кезеңдегі жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыс.

#### **Нақты ақшалай табыстың индексін есептеу**

Нақты көріністе жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыс көрсеткішін есептеу тұтыну бағалары индексінің көмегімен жүргізіледі.

Нақты көріністе жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табысты есептеу ағымдағы көрсеткішті базистік кезеңнің салыстырмалы бағаларына келтіру әдісімен мына формула бойынша жүзеге асырылады:

$$НАТ_i = \frac{НАТ_i}{ТБИ} * 100\%$$

где:

$НАТ_i$  – нақты ақшалай табыстардың индексі;

$ААТ_i$  – есепті кезеңдегі атаулы ақшалай табыстардың индексі;

$ТБИ$  – есепті кезеңдегі тұтыну бағаларының индексі.

## **4. Пайдалы сілтемелер**

[Халықтың атаулы ақшалай табыстарын есептеу \(бағалау бойынша\) әдістемесі](#)

[Атаулы ақшалай табыстар. «Талдау» Ақпараттық-талдау жүйесі](#)

<b>Шығаруға жауапты:</b> Еңбек және тұрмыс деңгейі статистикасы департаменті	<b>Департамент директоры:</b> Н. Белоносова Тел. +77172 749022	<b>Орындаушы:</b> А. Макшаева Тел. +7 7172 749262 E-mail: a.makshayeva@aspire.gov.kz	<b>Мекенжай:</b> 010000, Астана қаласы Мәңгілік ел даңғылы, 8 Министрліктер үйі, 4-кіреберіс
---	--	---	---